ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата педагогічних наук, доцента, доцента, приват-професора Холодова Сергія Анатолійовича на дисертаційну роботу Прокопенко Анастасії Олександрівни «Профілактика функціональної моторної асиметрії у дітей молодшого шкільного віку в процесі оздоровчих занять тенісом», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність обраної теми. Аналіз сучасних літературних джерел свідчить про те, що на фізичний стан дітей шкільного віку значний вплив має спеціально організована рухова активність, яка реалізується в позакласних та позашкільних заняттях. У наукових дослідженнях останнім часом все більше уваги звертають на потенціал засобів спортивних ігор з метою оздоровлення дітей. При цьому, за функціональною та емоційною складовими впливу на дитину особливе місце займає теніс.

Наразі в фізичному вихованні школярів застосовуються засоби міні-тенісу, які характеризуються підвищеним емоційним фоном та мають значний оздоровчий потенціал, але необхідно враховувати специфіку виду спорту – асиметричність фізичного навантаження в процесі занять тенісом, його вплив на стан опорно-рухового апарату та розвиток м'язової асиметрії. Тривалий вплив асиметричних однобічних навантажень може стати причиною розвитку функціональних порушень опорно-рухового апарату, що призведе до нівелювання оздоровчого потенціалу тенісу.

В науково-методичній літературі широко представлено засоби і методи профілактики та корекції функціональної моторної асиметрії в професійній діяльності тенісистів, але питання в області оздоровчих занять тенісом, а особливо, дітей 6 – 10 років залишається актуальним.

З огляду на вищевикладене тема дисертаційної роботи Прокопенко Анастасії Олександрівни є актуальною і важливою. Враховуючи зазначене вище слід вказати на своєчасність і актуальність наукового дослідження, яке спрямоване на профілактику функціональної моторної асиметрії у дітей молодшого шкільного віку в процесі оздоровчих занять тенісом.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до Плану науково-дослідної роботи Національного університет фізичного виховання і спорту України на 2016–2020 рр. за темою 3.13 «Теоретико-методичні основи здоров'яформуючих технологій у процесі фізичного виховання різних груп населення» (номер державної реєстрації 0116U001615) та Плану науково-дослідної роботи Національного університет фізичного виховання і спорту України на 2021–2025 рр. за темою: 3.2 «Теоретико-методичні основи біомеханічних технологій у фізичному вихованні, спорті, реабілітації з урахуванням індивідуальних особливостей моторики людини» (номер державної реєстрації 0121U107944). Здобувач виступає у якості співвиконавця теми.

Роль автора полягає в розробці та апробації технології профілактики функціональної моторної асиметрії під час оздоровчих занять тенісом дітей молодшого шкільного віку.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Результати дисертаційного дослідження носять об'єктивний характер, опираються на достатню кількість дослідницького матеріалу з використанням високоінформативних методів дослідження. Відповідність вибірки критеріям репрезентативності, висока інформативність використаних методів дослідження та адекватність статистичного аналізу дозволяють вважати результати дослідження, наукові положення, висновки і практичні рекомендації достовірними та науково обґрунтованими. Висновки випливають зі змісту дисертаційного дослідження, їх об'єктивність і новизна не викликають сумніву. Дисертація характеризується глибоким розкриттям досліджуваної проблеми, самостійністю у підходах до їх висвітлення.

Наукова новизна одержаних дисертантом результатів відповідає заявленому рівню роботи, викладена доступно і обґрунтовано:

– вперше теоретично обґрунтовано та розроблено технологію профілактики функціональної моторної асиметрії дітей молодшого шкільного віку в процесі оздоровчих заняттях тенісом, сформульовано мету, завдання, засоби, принципи та критерії ефективності;

– вперше визначено організаційно-методичні умови проведення оздоровчих занять з тенісу дітей молодшого шкільного віку з метою профілактики функціональної моторної асиметрії, етапи реалізації розробленої технології, форми та методи проведення фізкультурно-оздоровчої роботи;

– вперше встановлено зв'язок між показниками фізичного розвитку та фізичної підготовленості дітей шкільного віку, що займаються тенісом з метою оздоровлення;

– підтверджено дані щодо необхідності врахування проявів функціональної моторної асиметрії під час занять асиметричними видами спорту, починаючи з дитячого віку;

– підтверджено дані про несиметричний фізичний розвиток, однобічну перевагу фізичних якостей домінуючих кінцівок та асиметрію рухів, що особливо прослідковується при ранній спеціалізації та збільшенні термінів занять;

– підтверджено дані щодо доцільності застосування методичного прийому нівелювання асиметрії плечового поясу з процесі занять асиметричними видами спорту за рахунок формування правильної постави та збільшення об'єму фізичного навантаження на не домінуючу руку тих, хто займається;

– доповнено наукові здобутки щодо можливості проведення занять тенісом дітей шкільного віку, саме у формі оздоровчих занять;

– доповнено й розширено дослідження фахівців щодо впливу асиметричного фізичного навантаження на опорно-руховий апарат та рівень

фізичної підготовленості осіб різного віку в процесі занять тенісом;

– доповнено наукові дані науковців щодо особливостей фізичного розвитку, фізичної підготовленості, стану опорно-рухового апарату дітей молодшого шкільного віку та доцільності розширення арсеналів засобів фізичного виховання для збільшення рівня рухової активності молодших школярів;

– подальшого розвитку набули рекомендації науковців щодо превентивних заходів в змісті оздоровчих занять тенісом.

Практична значущість дослідження полягає у розробці та впровадженні в практику технології профілактики функціональної моторної асиметрії дітей молодшого шкільного віку під час оздоровчих занять тенісом.

Результати дисертаційних досліджень впроваджено в навчальний процес Національного університету фізичного виховання і спорту України та у процес оздоровчих занять тенісом у вигляді практичних рекомендацій побудови оздоровчих занять тенісом дітей молодшого шкільного віку (додатки: В – акт впровадження в освітній процес студентів кафедри кінезіології та фізкультурно-спортивної реабілітації (10.02.2022 р.), Г – акт впровадження в освітній процес студентів кафедри спортивних ігор (05.04.2022 р.), Д – акт впровадження у процес оздоровчих занять тенісом дітей молодшого шкільного віку ГО «СОК Київ-2000» (09.02.2023 р.), Е – акт впровадження у процес оздоровчих занять тенісом дітей молодшого шкільного віку ТОВ «Спортбудсервіс» (17.02.2023 р.).

Оцінка структури, змісту та оформлення дисертації. В **анотації** подано короткий виклад українською та англійською мовами основних наукових положень дисертаційної роботи та її ключових слів. Автором також представлено список опублікованих праць за темою дисертації.

У **вступі** подано загальну характеристику дисертації: обґрунтування актуальності обраної теми; мету і завдання роботи; об'єкт та предмет дослідження; перелік використаних наукових методів дослідження; наукову

новизну та практичне значення отриманих результатів; кількість публікацій автора за темою дисертації, представлено структуру дисертаційної роботи.

В першому розділі «Аналіз стану практичної розробленості проблеми впливу функціональної моторної асиметрії на організм дітей шкільного віку та методи її профілактики» дисертантом показано вітчизняний і міжнародний досвід з проблеми впливу асиметричного фізичного навантаження на функціональний стан опорно-рухового апарату та фізичну підготовленість дітей під час занять асиметричними видами спорту, зокрема тенісом. Важливим є проведений дисертантом огляд сучасних методик профілактики та корекції функціональної моторної асиметрії у дітей молодшого шкільного віку, які використовують у процесі оздоровчих занять тенісом.

Огляд літератури повністю відповідає тематиці дисертаційної роботи, викладений логічно і розкриває питання, пов'язані із проблемою профілактики і корекції функціональної моторної асиметрії молодших школярів та удосконаленням змісту оздоровчих занять тенісом дітей молодшого шкільного віку.

Другий розділ «Методи та організація дослідження» присвячено висвітленню у роботі методик дослідження. Для вирішення поставлених завдань використано адекватні методи дослідження у достатньому обсязі. Було застосовано теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури, документальних матеріалів та передового досвіду, інформаційних ресурсів мережі Інтернет; педагогічне спостереження за проведенням оздоровчих занять з тенісу молодших школярів; соціологічні методи; педагогічний експеримент, педагогічне тестування рівня фізичної підготовленості дітей молодшого шкільного віку в процесі оздоровчих занять тенісом. За допомогою антропометричних методів було визначено показники фізичного розвитку молодших школярів. Метод динамометрії був застосований для оцінки величини сили кисті дітей молодшого шкільного віку.

Отримані результати педагогічного експерименту були проаналізовані та інтерпретовані із використанням методів математичної статистики. Обробка отриманої інформації включала застосування методів описової статистики, середніх величин та вибіркового методу, кореляційного аналізу, оцінки значущості відмінностей між групами (критерій U-критерій Манна-Уітні, Т-критерію Вілкоксона). Застосовувалися програмні засоби статистичного аналізу даних, зокрема STATISTICA 10 та MS Excel 2019.

У третьому розділі «Морфо-функціональні особливості дітей молодшого шкільного віку в процесі оздоровчих занять тенісом» проведено дослідження окремих показників фізичного стану дітей молодшого шкільного віку, які займаються тенісом з метою оздоровлення; встановлено взаємозв'язки показників фізичного розвитку та фізичної підготовленості молодших школярів.

Результати проведеного констатувального експерименту підтвердили прояви асиметрії м'язів верхніх кінцівок вже у дітей молодшого шкільного віку.

В четвертому розділі «Обґрунтування та розробка технології профілактики функціональної моторної асиметрії у дітей молодшого шкільного віку в процесі оздоровчих занять тенісом» на основі аналізу науково-методичної літератури, систематизації наявного практичного досвіду та результатів констатувального дослідження обґрунтовано технологію профілактики функціональної моторної асиметрії у дітей молодшого шкільного віку в процесі оздоровчих занять тенісом.

Технологія профілактики включала мету та завдання, принципи, умови впровадження (соціальні, організаційні, педагогічні) та етапи (підготовчий, основний, заключний), засоби, критерії ефективності (рівень фізичного розвитку та підготовленості, антропометричні показники, стан опорно-рухового апарату дітей). Серед засобів використовувалися комплекси загальнорозвивальних та спеціальних фізичних вправ з різних вихідних положень, спеціально-підготовчі вправи з тенісними м'ячами з

навантаженням не домінуючої руки для гармонійного розвитку дітей молодшого шкільного віку в процесі оздоровчих занять тенісом.

Ефективність розробленої технології підлягала перевірці в ході перетворювального педагогічного експерименту, тривалість якого охоплювала 8 місяців.

Результати, отримані в ході досліджень доводять позитивний вплив засобів та методів авторської технології на показники фізичної підготовленості молодших школярів. Так, наприклад, позитивні зміни були відзначені за показниками кистьової динамометрії, рухових тестів, а саме покращення результатів лівої руки та зменшення різниці у показниках правої та лівої рук.

В п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» здійснено докладний аналіз отриманих результатів у зіставленні з даними літературних джерел.

Отримано наукові дані трьох рівнів новизни: ті, які набули подальшого розвитку, підтвердили і доповнили наявні наукові розробки та абсолютно нові наукові дані.

Фактичний матеріал, що наведений у роботі, та зроблені на його основі узагальнення й висновки мають значення для зниження прояву функціональної моторної асиметрії верхніх та нижніх кінцівок дітей.

Загальні **висновки** – структурно повністю відповідають завданням дослідження та змісту основного тексту роботи, є логічними, доречними, відображають основні результати дослідження.

У **додатках** відображено список публікацій здобувача за темою дисертації, результати апробації результатів дослідження, акти впроваджених результатів та додаткове роз'яснення, щодо застосування методу опитування.

Матеріал дисертаційної роботи викладено державною мовою, науковим стилем.

Основні положення дисертації викладено в доповідях на X, XIV Міжнародних конференціях молодих вчених «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 2017, 2021 рр.); IV Міжнародній науково-практичній Інтернет конференція «Фізична активність і якість життя людини» (Луцьк, 2020 р.); V Міжнародній конференції «Сталий розвиток і спадщина у спорті: проблеми та перспективи» (Київ, 2021 р.); Всеукраїнському науково-методичному семінарі «Організаційно-методичні аспекти тренувального процесу спортсменів різної кваліфікації» (Вінниця, 2021 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Актуальні проблеми спорту, фізичного виховання, здоров'я людини» (Миколаїв, 2021 р.); III Всеукраїнському науково-практичному семінарі «Фізична культура, спорт та реабілітація: проблеми, інноваційні проєкти та тренди» (Вінниця, 2021 р.); I Загальноуніверситетській науковій конференції аспірантів і докторантів «Дисертаційне дослідження: від ідеї до реалізації» (Київ, 2023 р.); на науково-методичних конференціях і круглих столах кафедр біомеханіки та спортивної метрології (Київ, 2019–2020 рр.), спортивних ігор (Київ, 2019-2022 рр.) кінезіології та фізкультурно-спортивної реабілітації (Київ, 2021-2022 рр.) Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Наукові результати дисертації висвітлені в 18 наукових публікаціях: 4 статті в наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України; 13 публікацій апробаційного характеру; 1 публікація додатково відображає наукові результати дисертації.

Структура та обсяг дисертації. Матеріали роботи викладено на 222 сторінках машинописного тексту. Дисертація складається з: анотації, вступу, п'яти розділів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел та 7 додатків. Робота ілюстрована 27 таблицями та 23 рисунками. Усього використано 201 джерело наукової та спеціалізованої літератури.

Відомості про дотримання академічної доброчесності. У тексті дисертації та наукових публікаціях Прокопенко А. О. відсутні порушення академічної доброчесності.

В цілому, позитивно оцінюючи дисертацію Прокопенко Анастасії Олександрівни, слід відзначити окремі дискусійні питання, зауваження та пропозиції:

1. Висновки до розділу 3 та 4 потребують скорочення шляхом уникнення дублювання проміжних підсумків з тексту розділів та концентрації на узагальненні й систематизації представлених результатів досліджень.

2. У роботі незначна кількість сучасних іноземних джерел, від загальної кількості (60 іноземних джерел).

3. У тексті дисертаційної роботи подекуди зустрічаються стилістичні та орфографічні помилки.

Зазначені зауваження не є принциповими, не впливають на загальну позитивну оцінку, носять дискусійний характер і не знижують високого наукового рівня дисертації.

У порядку дискусії варто отримати відповіді на такі запитання:

1. Чи можливо застосовувати запропоновану Вами технологію в процесі занять контингенту осіб інших вікових груп, чи під час оздоровчих занять іншим видом спорту?

2. Охарактеризуйте проблематику функціональної моторної асиметрії для інших видів спорту, чи це особливість тільки тенісу?

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Прокопенко Анастасії Олександрівни «Профілактика функціональної моторної асиметрії у дітей молодшого шкільного віку в процесі оздоровчих занять тенісом» є самостійним і завершеним дослідженням, яке виконано здобувачем особисто за актуальною темою з використанням адекватних методів дослідження, містить нові науково обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати проведених

здобувачем досліджень. Дисертація відповідає вимогам, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р.) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор Прокопенко Анастасія Олександрівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:
Кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент, приват-професор кафедри
біології і охорони здоров'я
Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського» Сергій ХОЛОДОВ

Підпис Холодова засвідчую
Т.в.о. начальника відділу кадрів Ірина СИЛЬЧЕНКО

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор з навчальної
та науково-педагогічної роботи ..... Ольга КОПУСЬ